

Кері байланыс
IQAA тақырыптық талдауы
«2024 жылғы сыртқы бағалау деректері негізінде білім беру бағдарламаларын іске асыруды талдау»

Қазіргі таңда білім беру бағдарламаларының сапасы тек мақұлданған құжаттардың, оқу-бағдарламалық құжаттардың және ішкі ережелердің болуымен ғана емес, сонымен қатар нақты білім беру бағдарламасы деңгейінде сапаны қамтамасыз ету механизмдерінің қаншалықты тиімді жұмыс істейтініне қарай да бағаланады. Осы тұрғыдан алғанда, IQAA-ның «2024 жылғы сыртқы бағалау деректері негізінде білім беру бағдарламаларын іске асыруды талдау» тақырыптық талдауы ерекше қызығушылық тудырады, себебі ол бізге білім беру бағдарламаларының жағдайын тәуелсіз сыртқы бағалау, сарапшылардың пікірлері, ұсыныстары және анықталған үздік тәжірибелер арқылы қарастыруға мүмкіндік береді.

Есеп 2024 жылға арналған кең ауқымды деректерді қамтиды және осылайша аккредитацияның жекелеген жағдайларын ғана емес, бакалавриат, магистратура, резидентура және докторантура бағдарламаларының кеңірек көрінісін көруге мүмкіндік береді. Осы ауқымды талдау жоғары білім беру жүйесі үшін аса маңызды, себебі ол университеттерде аккредиттеу стандарттарының қайсысы тұрақты түрде орындалып жатқанын және білім беру бағдарламаларын жүзеге асыру сапасы тұрғысынан ең маңыздысы қайсы екенін анықтауға мүмкіндік береді.

Парето талдауын қолдану ерекше құнды. Бұл тәсіл сыртқы сарапшы топтарының байқауларын тізімдеумен ғана шектелмей, университеттердің басты назар аударуы тиіс салаларды анықтауға мүмкіндік береді. Талдау көрсеткендей, бакалавриат және магистратура бағдарламаларында сәйкессіздіктердің айтарлықтай бөлігі студенттерге бағытталған оқу, академиялық құрам, оқыту ресурстары мен студенттерге қолдау көрсету, сондай-ақ ашық ақпарат салаларында шоғырланған. Бұл маңызды нәтиже, себебі дәл осы элементтер студенттердің күнделікті оқу тәжірибесіне тікелей әсер етеді.

Сонымен қатар, сапаны қамтамасыз ету саясаты мен академиялық адалдық стандартына қатысты ең жоғары сәйкестік байқалады. Бұл жоғары білім беру ұйымдарында ішкі сапаны қамтамасыз етудің нормативтік-институционалдық негізі қалыптасқанын көрсетеді. Сонымен бірге талдау нәтижелері дамудың келесі кезеңі саясаттар мен рәсімдердің болуына емес, оларды кафедралар, оқу бағдарламалары, оқыту, бағалау және студенттерге қолдау көрсету деңгейінде практикалық іске асыруға бағытталуы тиіс екенін көрсетеді.

Талдау оқу бағдарламаларының барлық аккредиттеу стандарттарына толық сәйкес келуіне ерекше назар аударады. Бұл көрсеткіш бағдарламаны жүзеге асыру сапасын жекелеген күшті жақтарға емес, барлық талаптардың жиынтығын орындауға негізделген қатаң бағалауға мүмкіндік береді. Барлық стандарттарға толық сәйкес келетін бағдарламалардың салыстырмалы түрде төмен үлесі жоғары оқу орындарының көпшілігі жекелеген процестерге біртіндеп түзетулер енгізуден білім беру бағдарламаларының сапасын басқарудың жүйелі моделіне көшуі қажет екенін көрсетеді.

Талдауда келтірілген типтік пікірлер университеттердің алдында тұрған маңызды практикалық мәселелерді айқындайды. Оларға мыналар жатады: білім беру бағдарламаларының мазмұнына жұмыс берушілердің ұсыныстарын жеткіліксіз енгізу; мүдделі тараптардың қатысуын растайтын құжаттық дәлелдердің әлсіздігі; жеке пәндерде мазмұнның қайталануы; цифрлық оқу бағдарламаларын жеткіліксіз пайдалану; білім беру бағдарламаларын іске асыру кезінде жан-жақты тәуекелдерді талдаудың болмауы; және оқу бағдарламаларындағы бағалау критерийлерінің әрдайым айқын болмауы. Бұл байқаулар тек ресми кемшіліктерді ғана емес, сонымен бірге түлектердің дайындығының сапасына әсер ететін нақты мәселелерді де көрсетеді.

Студенттерге бағытталған оқыту әлі де жетілдірудің басты бағыты болып табылады. Талдау студенттердің оқу үдерісінің тек қатысушысы ғана емес, сонымен қатар кері байланыс көзі, оқыту сапасын бағалаудағы серіктес, академиялық мобильділікке, ғылыми-зерттеу қызметіне және оқу бағдарламасын жетілдіру үдерісіне қатысушы болуы тиіс екенін көрсетеді.

Сондықтан жоғары оқу орындары үшін тек формальды сауалнамалар емес, академиялық шешімдер қабылдау кезінде студенттердің пікірін ескеретін тиімді механизмдерді әзірлеу аса маңызды.

Бұл талдаудағы сыртқы сарапшы топтарының ұсыныстары практикалық сипатта. Олар оқу бағдарламаларын қайта қарауға жұмыс берушілерді белсенді түрде тартуға, курс мазмұнын өнеркәсіп тенденцияларына сәйкес үнемі жаңартуға, практикалық компонентті күшейтуге, пәнаралық курстарды дамытуға, түлектердің жұмыспен қамтылуын бақылауға, оқыту ресурстарының сапасын жақсартуға және студенттерге академиялық мобильділік мүмкіндіктері туралы анағұрлым белсенді ақпарат беруге қатысты. Осы ұсынымдар жиынтығы жоғары оқу орындарына талдауды түзету шараларын жоспарлаудың практикалық нұсқаулығы ретінде пайдалануға мүмкіндік береді.

Құжаттың маңызды артықшылығы – жоғары оқу орындарының оң тәжірибелерін қамтуы. Талдау жоғары білім жүйесінде пайдалы түрде кеңейтіле алатын шешімдердің бар екенін көрсетеді: серіктес ұйымдардағы оқыту орталықтары мен бөлімшелері, қос дипломды бағдарламалар, магистранттар мен докторанттарды ғылыми-зерттеу жобаларына тарту, оқытушылардың жұмыс өнімділігін бағалауға арналған электрондық жүйелер, академиялық қызметкерлерді шетелге тағылымдамаға жіберу, виртуалды қабылдау комиссиялары, халықаралық қысқы және жазғы мектептер, сондай-ақ академиялық адалдықты насихаттау бастамалары. Мұндай мысалдар талдауға тек диагностикалық сипат қана емес, даму сипатын да береді.

Бұл тақырыптық талдаудың практикалық құндылығы жоғары оқу орындары оны ішкі өзін-өзі бағалау құралы ретінде пайдалана алуында. Оқу бағдарламаларының жетекшілері, кафедралар, сапаны қамтамасыз ету бөлімшелері мен академиялық басқару топтары өз процестерін анықталған бақылаулар мен ұсыныстармен салыстыра отырып, жетілдірудің басым бағыттарын анықтай алады, оқу бағдарламаларының мазмұнын қайта қарап, мүдделі тараптармен өзара әрекеттесуді нығайтып, бағалау жүйесін жаңартып, студенттер мен жұртшылық үшін ақпараттың ашықтығын арттыра алады.

Мұндай аналитикалық материалдарды одан әрі жетілдіру үшін оларды жылдық трендтердің егжей-тегжейлі талдауымен, оқу салалары бойынша салыстырулармен, алдыңғы аккредитациялардан кейінгі ұсыныстардың орындалуын талдаумен, сондай-ақ Сыртқы бағалау тобының байқаулары нақты басқарушылық және академиялық өзгерістерге айналған жоғары оқу орындарының қысқаша кейс-стадилерімен толықтыру пайдалы болар еді. Бұл тақырыптық талдауды сыртқы бағалау нәтижелерінің шолуы ретінде ғана емес, сонымен қатар сапаны қамтамасыз ету жүйесіндегі нақты ілгерілеуді бақылау құралы ретінде де қолдануға мүмкіндік береді.

Жалпы алғанда, IQAA-ның «2024 жылғы сыртқы бағалау деректері негізінде білім беру бағдарламаларын іске асыруды талдау» тақырыптық талдауы Қазақстан Республикасындағы жоғары білім үшін мазмұнды әрі практикалық маңызы бар құжат болып табылады. Оның негізгі құндылығы – білім беру бағдарламаларының сапасын тек қағаз жүзінде ғана емес, сонымен қатар сыртқы бағалаудың нақты нәтижелері, қайталанатын мәселелер аймақтары, сарапшылардың ұсыныстары мен үздік тәжірибелер негізінде бағалауға мүмкіндік беруінде. Бұл тәсіл жоғары білім беру ұйымдарында дәлелдерге негізделген, ашық және жетілдіруге бағытталған сапаны қамтамасыз ету жүйесін дамытуға ықпал етеді.

3.3. Айжанова

Педагогика ғылымдарының докторы, доцент, Жалпы педагогика кафедрасы
Ш. Есенов атындағы Каспий технологиялық және инженерлік университеті